

Spoštovanje

✍️ Ema Jagodic

*Danes spoštovanje zelo 'šepa'.
Spoštovati nekoga ali nekaj
ne pomeni, da zgolj pozdraviš
ali odzdraviš, ampak da osebo
tudi prijazno ogovoriš, se z njo
pogovarjaš, s predmeti pa ravnaš
tako, da jih boš lahko
še dolgo rabil.*

Kaj je spoštovanje?

Slovar slovenskega knjižnega jezika definira spoštovanje kot "zelo pozitiven odnos do koga zaradi njegove moralno utemeljene veljave, vrednosti."

Spoštovali naj bi starše, stare starše, otroke, odrasle, mlajše, starejše, naravo in predmete, ki nas obdajajo. Osnova spoštovanja je samospoštovanje. Najprej moramo spoštovati sami sebe, imeti do sebe pozitiven odnos. O sebi naj ne bi govorili grdo in se poniževali. Nikoli naj ne bi govorili "Ničesar ne znam in nihče me ne mara", pač pa "Marsikaj znam in imam veliko prijateljev, ki me imajo radi in mi zaupajo." Kdor spoštuje samega sebe, skrbi za svoje telo in duha. Ne izpostavlja se nevarnostim, v mrazu se toplo obleče, se zdravo prehranjuje, ponoči se naspi itd.

Spoštovanje drugih se pridobi z lepim vedenjem, a kaj je to? Otroci v vrtcu vedno odgovorijo: "Da sem priden". Kaj pa to pomeni? "Da se ne tepeš, ne grizeš, da poslušáš, ne klepetáš, si prijazen do drugih", vse to so odgovori naših otrok v vrtcu.

Starši moramo otroka in njegova dejanja večkrat pohvaliti. S tem mu pomagamo graditi pozitivno samopodobo in razvijati njegovo samozavest. Vendar se velikokrat zgodi, da starši nimajo trdnih stališč o tem, kaj je prav

in kaj ne, kaj se sme in kaj ne, zgodi se tudi, da imata oče in mati o tem nasprotujoča si stališča, kar otroku le škodi.

Opažam, da je pri otrocih spoštovanja vedno manj, tako do sebe kot do drugih, stvari in narave.

Spoštovanje sebe

V vrtcu se najdejo otroci, ki sami sebe praskajo ali se tepejo po obrazu, da bi se le izognili kakšnemu opraviilu (npr. počitku). Ničkolikokrat se zgodi, da otrok reče: "Ne bom se igral, ker me nihče ne mara", ali pa: "Tega ne bom delal, ker ne znam." Kljub pregovarjanju in pomoči otrok delo odkloni. To se pogosto dogaja enim in istim.

Spoštovanje staršev, starih staršev, odraslih, starejših

Do staršev se otroci velikokrat obnašajo kot do svojih vrstnikov. Toda ali je lahko šestletnik prijatelj svoji mami ali očetu? Otrok je lahko prijatelj svojim sošolcem, sovrstnikom, nikakor pa ne more biti prijatelj svojim staršem, saj jih s tem nekako izgubi.

V svojih starših naj bi otrok imel vzor, naj bi jim prisluhnil, saj vedo več od njega. Starši naj bi vlogo matere in očeta sprejeli odgovorno. Otroci naj bi se lahko na starše zanesli, oprli, kadar imajo probleme, se k njim zatekali po nasvet. Majhen otrok naj bi se pri starših počutil varnega. Le otrok, ki vse to dobi, lahko svoje starše spoštuje.

Včasih je veljalo: "Otroci bodo lahko takrat govorili, ko bodo kokoši v coklah po strehi hodile." Otrokom niti na misel ni prišlo, da bi prekinjali pogovor med odraslimi. Največkrat so jih starši poslali kam drugam, da ne bi slišali česa, kar bi bilo njihovi

starosti neprimerno. Danes se starši pred otroki pogovarjajo o vsem in o vsakem, tudi na neprijazen in nepri-

Foto: Peter Prebil

jeten način. Normalno je, da otroci o tem prav tako pripovedujejo v vrtcu. To lahko potrdim iz lastne izkušnje, ki se je zgodila še ne dolgo tega: "Prišli so policaji in so našega ata vprašali ..., naš ata je pa povedal, da je sosed kriv ...". Seveda je bil sosed najslabši in vse, samo človek ne.

Zgodilo se je tudi, da je babica prišla po svojo vnukinjo in jo je ta oklofutala, ker ni prišla ponjo mamica, ali pa je babica po telefonu poklicala mamico in odšla brez vnukinje domov. Velikokrat, ko gremo na sprehod, slišim od otrok: "Glej, stara baba!" ali "Glej, kako je ta grd." Tega otroci gotovo ne slišijo od osebja v vrtcu. Prinesejo od doma, starši pa se čudijo: "Saj tako govori tudi doma, pa sploh ne vem, kje je to slišal."

Spoštovanje sovrstnikov

Še tako majhni otroci točno vedo, kdo je lepo oblečen, ima drage igrače in kdo ne. Začno se prepirati in tudi pretepati, včasih se mi zdi, da kot v filmu. K temu vedenju veliko pripomo-

rejo televizijske oddaje in računalniške igrice. Če bi starši svojim otrokom postavili meje tudi v tem primeru, bi bili verjetno veliko bolj miroljubni, prijazni in prijateljski do sovrstnikov.

Spoštovanje predmetov, igrač

Igrače in pohištvo, pa tudi ostale stvari, so otrokom nepomembne. Ko je igrača še nova, se nekaj časa z njo zamotijo, potem jim je pa vseeno, če obleži v kotu, se pokvari ali razbije. Igrače namerno uničujejo. Ko jim omenim, da bodo te stvari rabili še njihovi bratci ali sestre, po navadi odgovorijo: "Boste pa druge kupili, saj ima moj ati veliko denarja."

Kljub temu, da se o tem velikokrat pogovarjamo, se njihov odnos ne spremeni. Le malo otrok pazi na skupne igrače in lastnino. Tudi do osebnih stvari se vedejo enako. Jopica, jakna ... ni od nikogar, čeprav je oprana, lepa in verjetno tudi precej draga.

Spoštovanje narave

Ko gremo na sprehod, je kljub vnaprejšnjim navodilom treba otroke umirjati, da prisluhnejo potočku, vetru, živalim. Rože na travniku trgajo in jih pustijo v vrtcu v garderobni omarici. Tudi starši ne opazijo, da so jim jih nabrali. Običajno končajo med odpadki.

Otroci sicer opazijo smeti na tleh, vendar tudi sami odmetavajo papirčke, ki so se nepričakovano znašli v njihovih žepih.

Vem, da je treba vsak dan sproti ponavljati, kaj se sme, česa ne, kaj je dobro in kaj ne. Upam, da nam bo uspelo s tem vsakodnevnim ponavljanjem otroke naučiti vsaj nekaj dobrega, da bodo iz vrtca odnesli vsaj kakšno pravo, pomembno sporočilo.

Winterhoff (2010) navaja, da je treba otroke uriti in to vse enako. Ni važno, ali gre za smeti ali za poslušanje, sedenje, čakanje v vrsti. Vse to je treba uriti, učiti, vedno znova.

Današnji časi niso prijetni ne za starše, ne za vzgojitelje, še najmanj pa za otroke. Velikokrat pride otrok v vrtec zjutraj okrog sedmih in je v vrtcu

točno devet ur, toliko, kot je lahko. Doma si pogleda risanke, odigra kakšno igro na računalniku, povečerja in se pripravi za spanje. Med tem so seveda starši zaposleni s pospravljanjem, kuhanjem ... Tako pri otrocih vse šepa, ne samo spoštovanje; tudi govor, gibanje, socialni stiki in drugo.

Na potezi so starši

Starši se izgovarjajo na vzgojitelje in druge osebe, vzgojitelji se izgovarjajo na starše. Kdo je tisti, ki naj skrbi za otrokovo vzgojo? Po mnenju Winterhoffa (2010) je v prvi vrsti to družina: "Vzgoja in razvoj naj bi se celo v radikalno spremenjenem svetu še vedno dogajala doma, njuno zagotavljanje pa naj bi bila izključno naloga staršev. In če to ne bi šlo, te naloge ne bi bilo mogoče nadoknaditi zunaj doma."

Eden od staršev mi je pred nekaj leti na roditeljskem sestanku rekel, ko sem namesto televizije in računalnika predlagala izlet na travnik ali v gozd: "Če mu dam igre na računalnik, imam dve uri mir in nič me ne skrbi, kje je, tudi joka ne, pa še uničiti mi med tem časom ne more ničesar." Ko sem vztrajala, da to res ni dobro za otroke, ker so igre večinoma agresivne, pa tudi risanke niso nič drugačne, je še pripomnil, naj se kar "ta glavni" zmenijo, kaj bo na sporedu. Ni pa pomislil, da imata televizija in računalnik gumb, s katerim lahko sam vplivaš na to, kaj bo tvoj otrok gledal in česa ne.

Nekateri otroci pripovedujejo o oddajah in filmih, ki se vrtijo pozno zvečer. Te prvič niso primerne za takojšnje otroke, drugič pa zjutraj ne morejo vstati in so v vrtcu cel dan nesrečni, ker imajo premalo spanja.

"Starši, ki svoje otroke prepuščajo vplivu televizije in drugih medijev, z njimi večkrat niso zadovoljni, ne storijo pa ničesar za ustrežnejša in drugačna nadomestila." (Žerovnik, 1996) Žerovnikova še ugotavlja, da se tisti, ki preživijo manj časa pred televizorjem, ob stikih z otroki iz soseske ali šole znajdejo v zadregi, ker se ne morejo vključiti v pogovore z vrstniki. Kaj temu sledi, si lahko predstavljamo.

Zelo pomembno je, da imajo otroci dober zgled v starših, vzgojiteljih in drugih odraslih. Enako pomembno pa je, da otrokom postavimo meje. Če smo pri tem dosledni vsi, lahko računamo na uspeh: "Meje so bistvenega pomena za zdrave odnose. Uporabljamo jih zato, da v odnosih z drugimi poskrbimo zase in da v življenju ohranimo red in zdravo pamet. Izključujejo potrebo po tem, da bi koga žalili, ga nadvladovali, ali se celo norčevali iz njega." (Zgavc, 2000)

Ker ni meja, nastajajo konflikti, otroci ničesar več ne spoštujejo, z ničemer niso zadovoljni, vedno hočejo več. Starši bi morali dobro razmisliti o tem, kako otrokom pokazati ljubezen, a jih tudi omejiti, da ne bodo v šoli potrebovali strokovnjakov za umiritev svojih otrok.

Barbara A. Lewis poda nekaj predlogov, s katerimi lahko urimo spoštovanje: pogovor med ljudmi, sprehajanje, igra ali delo z živalmi, prehranjevanje, poslušanje, razmišljanje o sebi, opazovanje navad drugih ljudi, upoštevanje pravil.

“Starši bi morali dobro razmisliti o tem, kako otrokom pokazati ljubezen, a jih tudi omejiti, da ne bodo v šoli potrebovali strokovnjakov za umiritev svojih otrok.”

Naj zaključim z naslednjo mislijo: "Če se človek v otroštvu ne nauči spoštovati naravnih zakonitosti, ne osvoji ustreznih načel in ne spozna ustreznih odgovorov; če je zavržen vsak napor, odklonjena osebna in skupna disciplina, tedaj izgubi osnovno orientacijo, kako oblikovati svoje življenje in kje najti prave vrednote, kot življenjske vodnice." (Žerovnik, 1996) ■

Literatura

- Lewis, Barbara A. (2002): *Kako postati čim boljše*. Ljubljana: Mladinska knjiga.
 Winterhoff, Michael (2009): *Zakaj postajajo naši otroci tirani: vrtno otrokom njihovo otroštvo*. Tržič: Učila International.
 Zgavc, Darija (2000): *Sodobna vzgoja 1, Vzgojam samostojnega in odgovornega otroka*. Ljubljana: VREM.
 Žerovnik, Angelca (1996): *Pedagogika družinskega ognjišča*. Ljubljana: Pedagoški inštitut.